

Sygn. akt: I C 1111/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Olkuszu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Rafał Zietek
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Szczepanek

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2017 r. w Olkuszu na rozprawie

sprawy z powództwa G. C., A. Z., A. G. przeciwko J. S.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego J. S. solidarnie na rzecz powodów G. C., A. Z., A. G. kwotę 2.176,05 zł (dwa tysiące sto siedemdziesiąt sześć złotych 05/100) z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP nie większymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie od dnia 13 czerwca 2016 roku do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od pozwanego J. S. solidarnie na rzecz powodów G. C., A. Z., A. G. kwotę 938 zł (dziewięćset trzydzieści osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. Akt I C 1111/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 marca 2017 r.

Powód G. C., A. Z. i A. G. prowadzący działalność gospodarczą pod firmę (...), A. G., G. C. Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...)wnieśli w dniu 13.06.2016 r. pozew przeciwko J. S. z żądaniem zasądzenia od pozwanego na solidarnie rzecz powodów kwoty 3056,82 zł z odsetkami umownymi za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty od kwoty 2 865,82 zł. Ponadto powodowie wniesli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu. Na żądaną kwotę główną składają się kwota 2 658,82 zł z tytułu niespłaconego kapitału, 87,84 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki (...).01.2016 r., kwota 101,97 zł z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego, kwota 40 zł z tytułu wezwań do zapłaty, kwota 150 zł z tytułu podejmowanych czynności windykacyjnych.

Powodowie swoje żądanie oparli na podstawie zawartej przez strony umowy pożyczki gotówkowej, zgodnie z którą pozwany miał dokonać spłaty zgodnie z postanowieniami umowy i harmonogramem stanowiącym załącznik umowy. Pozwany według powodów wpłacił jedynie pierwszą ratę 295,80 zł i kolejnych rat już nie uiścił.

Sąd Rejonowy w Olkuszu dnia 22 lipca 2016 r. wydał nakaz zapłaty przeciwko pozwanemu w sprawie I Nc 1097/16, od którego pozwany skutecznie wniósł sprzeciw.

Pozwany w sprzeciwie podniósł zarzuty braku właściwego powiadomienia go o działaniach powodów i niezgodnego z umową naliczenia odsetek. W uzasadnieniu wskazał, że od sierpnia 2015 r. do kwietnia 2016 r. przebywał poza granicami kraju i nie otrzymał wezwań od powoda wniósł o wykazanie części składowych kwoty 3056 zł, która nie ma wynikać z jednej umowy, a nadto wskazał, że naliczenie odsetek w wysokości wskazanej przez powodów to lichwa która jest działaniem bezprawnym.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany J. S. zawarł w dniu 01.07.2015 r. z powodami A. Z., A. G. i G. C. prowadzącymi działalność gospodarczą pod firmę (...), A. G., G. C. Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe (...) reprezentowanymi na podstawie pełnomocnictwa przez (...) umowę pożyczki gotówkowej. Przedmiotem umowy było udzielenie pożyczki gotówkowej w kwocie 2 888 zł na okres od 2015-07-01 do 2016-07-30 na pisemny wniosek pozwanego. W § 8 umowy strony postanowiły, że niespłacenie pożyczki w całości lub w części w ustalonym terminie powoduje uznanie niespłaconej kwoty za dłużenie przeterminowane. Strony uzgodniły, że od niespłaconego w terminie zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca nalicza odsetki według zmiennej stopy procentowej stanowiącej czterokrotność kredytu lombardowego NBP. Zgodnie z § 10 umowy, do kwoty kapitału pożyczki pożyczkodawca doliczył kwotę prowizji w wysokości 200 zł, którą to kwotę jednocześnie jednorazowo pobrał w dniu wypłaty kwoty pożyczki. Według § 11 umowy, zabezpieczenie pożyczki stanowiło przystąpienie do umowy ubezpieczenia, które warunkowało uruchomienie pożyczki. Koszt ubezpieczenia wyniósł 564 zł, który to pożyczkodawca doliczył do kwoty kapitału i w dniu zawarcia umowy (jednocześnie dniu uruchomienia pożyczki) jednorazowo pobrał). Ustanowienie zabezpieczenia pożyczki warunkowało uruchomienie pożyczki. Pozwany zawarł przedmiotową umowę ubezpieczenia na warunkach wskazanych w treści umowy ubezpieczenia ze składką miesięczną w kwocie 47 zł.

(Dowód: umowa pożyczki gotówkowej z harmonogramem: k 9-11, umowa spółki cywilnej: k 8, umowa generalna ubezpieczenia do polisy nr (...) z warunkami ubezpieczenia: k 37-41, wniosek o ubezpieczenie: k 43, nota pokrycia: k 44)

Pozwany J. S. z tytułu umowy pożyczki otrzymał przelewem na rachunek bankowy kwotę 1 996 zł.

(Dowód: potwierdzenie przelewu: k 36)

Pozwany był kilkakrotnie wzywany do zapłaty kwot z tytułu umowy pożyczki. Prowadzono również w stosunku do niego czynności windykacyjne polegające na wizycie w miejscu zamieszkania pozwanego. Powód jako kwotę niespłaconego kapitału z tytułu udzielonej pozwanemu pożyczki wskazał kwotę 2 658,56 zł.

(Dowód: wezwania wraz z potwierdzeniami odbioru: k 12, k 13, k 16, k 17, protokół windykacyjny: k 14)

Sąd zważył co następuje:

Roszczenie powoda było jedynie częściowo zasadne.

Bezspornym w sprawie jest to, że pozwany zawarł umowę pożyczki gotówkowej z podmiotem profesjonalnie zajmującym się działalnością polegającą na udzielaniu pożyczek gotówkowych, której w umówionym terminie w całości nie zwrócił. Zatem stan faktyczny co do zasady nie stanowił przedmiotu sporu, który skoncentrował się wokół oceny zasadności nałożonych na pozwanego obowiązków związanych z zawartą umową pożyczki w zakresie wysokości odsetek i kwoty jaką powinien zwrócić powodom pozwany.

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na dowodach z dokumentów przedłożonych przez stronę powodową, a które nie były kwestionowane przez pozwanego. Powodowie przyznali, że pozwany uiszczył z tytułu pożyczki kwotę 295,80 zł. W związku z powyższym sąd ustalił, że pozwany spłacił wskazywaną wyżej przez powoda kwotę na podstawie art.

230 w zw. z art. 229 k.p.c., który pozwala pominąć postępowanie dowodowe w zakresie faktów przemilczanych przez stronę. Pozwany tego nie kwestionował.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie stanowi przepis art. 720 kodeksu cywilnego (k.c.), który stanowi, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Podstawową zatem kwestią, jaka była przedmiotem rozważań sądu w niniejszej sprawie, był obowiązek zapłaty poszczególnych sum określonych treścią pozwu.

W pierwszej kolejności stwierdzić należy, że przedmiotem umowy było wydanie pozwanemu oznaczonej kwoty pieniędzy w rozmiarze 1 996 zł, pod odjęciem kwot z tytułu prowizji i kosztów zabezpieczenia pożyczki. Dla wskazanego twierdzenia nie ma znaczenia fakt, że w treści umowy strony oznaczyły wysokość tej kwoty na 2 888 zł. Kwota ta nie została bowiem przekazana w całości do dyspozycji pozwanemu i nie może być zdaniem sądu w całości traktowana jako kwota kapitału. Jej część stanowi bowiem pobrana kwota prowizji (328 zł) i ubezpieczenia (564 zł), które to stanowią koszt umowy pożyczki, a więc świadczenie związane z przekazaniem oznaczonej ilości pieniędzy. Kodeksowa definicja pożyczki wskazuje, że świadczeniem dającego pożyczkę jest przeniesienie na własność biorącego pożyczkę określonej ilości pieniędzy albo rzeczy oznaczonych co do gatunku, a wykonanie tego świadczenia dający pożyczkę powinien zgodnie z zasadą ciężaru dowodu w procesie cywilnym udowodnić. Interpretacja przyjęta przez stronę powodową w istocie wywoływałaby ten skutek, że pożyczkodawca wydałby pożyczkobiorcy kwotę pożyczki mniejszą od umówionej, zaś pozwany zobowiązany byłby do zwrotu sumy jakiej nie otrzymał. Co więcej taka interpretacja pozwoliła na pobieranie pożytków od udzielonej kwoty pieniędzy w wysokości przekraczającej ich dozwoloną wysokość, w tym przede wszystkim w zakresie odsetek. Pożyczkobiorca naliczał je bowiem, nie od kwoty rzeczywiście udzielonego kapitału, a od sumy tegoż oraz kosztów udzielenia pożyczki (prowizji) i ustanowionego zabezpieczenia.

Analizując dalej okoliczności dotyczące przedmiotowej pożyczki powodowie zaliczyli na poczet spłaty kapitału kwotę 229,44 zł z uiszczonej przez pozwanego kwoty 295,80 zł, tym samym do zapłaty z tego tytułu pozostała kwota 1.766,56 zł. Zasadnym jest też, zdaniem sądu, żądanie zapłaty prowizji (328 zł), jako zryczałtowanych kosztów udzielenia pożyczki, która to oscyluje w granicach pomiędzy 16 a 17 % udzielonej faktycznie kwoty pożyczki. Kwotę zaliczoną na poczet spłaty kapitału, sąd obliczył odejmując od wskazywanej przez powodów kwoty kapitału, kwotę dochodzoną przezeń z tego tytułu w treści pozwu (2 888 zł – 2.658,56 zł = 229,44 zł).

Przechodząc do kwestii obowiązku zapłaty odsetek i zarzutu pozwanego w tym zakresie, zgodnie z ogólną regulacją wynikającą z art. 359 § 1 i 2 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się wówczas, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Zgodnie natomiast z art. 481 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego – a co w przedmiotowej sprawie jest bezsporne, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z § 2 art. 481 k.c. jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. W przedmiotowej sprawie, pozwany wyraził zgodę na pobieranie przez pożyczkobiorcę odsetek maksymalnych na chwilę udzielenia pożyczki w wysokości czterokrotności stopy kredytu NBP zarówno za okres czasu, na który kapitał został mu udzielony jak i za czas pozostawania w zwłoce. Z treści powołanych przepisów wynika, że strony z racji swobody w kształtowaniu treści stosunku zobowiązaniowego uprawnione są do zastrzeżenia w treści czynności prawnej obowiązku zapłaty odsetek w dowolnej wysokości byleby maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej, nie przekraczała w stosunku rocznym czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). A zatem wysokość umówionych odsetek nie narusza norm prawnych, nie zostały one umówione w wysokości nadmiernej, a zatem zarzut pozwanego w tym zakresie nie jest zasadny.

Jak wskazali powodowie, umowa pożyczki została rozwiązana z dniem 22 stycznia 2016 r., tak więc w dniu następnym pozwany zobowiązany był do zapłaty całości kapitału i prowizji w wysokości wskazanej wyżej. Skoro zaś pozwany

tego nie uczynił, powodom należą się odsetki od kwoty 2094,56 zł (sumy kwot 1766,56 zł niespłaconego kapitału i kwoty prowizji do spłaty 328 zł) w wysokości odsetek określonych w treści umowy nieprzekraczających odsetek maksymalnych za opóźnienie określonych przepisami kodeksu cywilnego (art. 481 § 2¹ k.c., które na dzień przed wytoczeniem powództwa wyniosły 81,49 zł. Taka też kwota tytułem odsetek została przez sąd zasądzona na dzień wniesienia pozwu co daje kwotę 2 176,05 zł żądania głównego na dzień wniesienia pozwu. Powodowi należą się również dalsze odsetki od sumy tych kwot od dnia wytoczenia powództwa, a to na podstawie art. 482. § 1 k.c., który stanowi, że od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa.

Ponadto sąd poddał analizie obowiązek zapłaty sumy 564 zł stanowiącej kwotę zabezpieczenia pożyczki, którą to pożyczkobiorca z góry pobrał, a następnie doliczył do kwoty kapitału pożyczki. Zabezpieczeniem tym było przystąpienie do umowy ubezpieczenia. Wpłata kwoty mniejszej od umówionej tytułem zatrzymania części środków pieniężnych jako zabezpieczenie spłaty pożyczki narusza przytoczony wyżej art. 720 k.c. Umowa pożyczki może zapewnić pożyczkodawcy wymierne korzyści (min. poprzez zastrzeżenie odsetek), nie powinna być jednak wolna od oceny z zastosowaniem kryteriów, o których mowa w art. 353 1 k.c., określających granice swobody umów, który to stanowi, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Co więcej, zgodnie z art. 58 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, a także sprzeczna z zasadami współżycia społecznego jest nieważna. Biorąc pod uwagę powyższe, za nieważne należało uznać postanowienie umowne uzależniające zawarcie umowy pożyczki od zawarcia umowy ubezpieczenia na wypadek śmierci pożyczkobiorcy, której wskazywane świadczenie – zryczałtowane koszty pogrzebu, nie zostało zdefiniowane, poza oznaczeniem sumy ubezpieczenia w powiązaniu z saldem zadłużenia. Gdyby nawet uznać wskazane postanowienia za dozwolone, to pożyczkodawca niezgodnie z treścią umowy ubezpieczenia pobrał przy zawarciu umowy jednorazowo kwotę 564 zł, skoro zgodnie z jej § 6 umowy ubezpieczenia, składka za każdy miesięczny okres odpowiedzialności płatna była jednorazowo w kwocie 47 zł za każdy miesiąc. Zgodnie natomiast z § 4 okres ubezpieczenia wynosił 1 miesiąc, a każdorazowa wpłata miesięcznej składki oznaczała jej przedłużenie o kolejny miesiąc. Odpowiedzialność ubezpieczyciela kończyła się z chwilą rozwiązania umowy pożyczki. Skoro zatem umowa pożyczki została rozwiązana z dniem 22 stycznia 2016 r., ochrona ubezpieczyciela trwałaby jedynie 7 miesięcy, co dałoby łącznie kwotę 329 zł. Zasądzenie tej kwoty byłoby zasadne gdyby pożyczkodawca w rzeczywistości ten koszt poniósł. Żądanie zwrotu uiszczonych składek w sytuacji, gdy pożyczkodawca w rzeczywistości nie ponosi tych kosztów jest sprzeczne z przytoczonymi wyżej regulacjami, a koszt ten jako oderwany od kosztów ponoszonych przez pożyczkodawcę zmierza także do obejścia przytoczonych wyżej przepisów o odsetkach maksymalnych. Tym samym przedmiotowy koszt w oderwaniu od kosztów poniesionych przez pożyczkodawcę, jest ukrytymi, wyższymi niż maksymalne, odsetkami od sumy pożyczzonego kapitału. Postanowienie takie, jako zmierzające do obejścia prawa jest nieważne na mocy przepisu art. 58 § 1 k.c. W tym zakresie strona powodowa wzywana do wykazania poniesienia wskazanych kosztów ograniczyła się jedynie do przedłożenia umów ubezpieczenia i wniosku pozwanego; nie przedłożyła żadnego dowodu na poniesienie tychże kosztów w postaci dowodu uiszczania składek.

Ustalając w tym zakresie stan faktyczny, sąd miał na względzie regulację przepisu art. 6 k.c., zgodnie z którą ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (ciężar dowodu), a nadto przepisu art. 3 kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.), wedle którego strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Nie jest przy tym rolą sądu zarządzenie dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Przytoczone wyżej rozważania są aktualne również wobec oceny zasadności żądania kwoty 190 zł tytułem wezwań do zapłaty i działań windykacyjnych. Powód nie przedstawił żadnych dowodów (poza dowodami doręczeń listów

poleconych; 12.10.2015 r. – 5,70 zł, 10.11.2015 r. – 5,10, 30.12.2015 r. – 5,10 zł, 11.04.2016 r. – 5,10 zł) co łącznie daje kwotę 21,00 zł) na poniesienie kosztów w tym zakresie. Natomiast powód nie wykazał nawet tych wydatków jakie poniósł faktycznie na koszty wezwań pozwanego, podane wyżej wyliczenia wynikają z ogólnie dostępnych taryfikatorów u poszczególnych operatorów z których pośrednictwa powód korzystał w dacie przesłania wezwania, ale nawet na te okoliczności powód się nie powołał. Żądanie to należało zatem uznać za bezzasadne, w pełnym zakresie. Protokół windykacji stanowi jedynie dowód, że takie czynności zostały podjęte, natomiast nie odzwierciedla faktycznie poniesionych z tym kosztów. Ponadto należy mieć na uwadze, co sąd powinien uwzględnić z urzędu, że zapisy określające powyższe wydatki w sposób ryczałtowy stanowią niedozwolone klauzule umowne co zostało potwierdzone przez orzecznictwo sądu ochrony konkurencji i konsumentów oraz wpisem na listę powyższych klauzul prowadzonych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W zakresie orzeczenia o kosztach procesu Sąd oparł swoje wyrzeczenie o treść art. 100 k.p.c., który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Skoro przedmiotowej sprawie strona powodowa wygrała sprawę w 72 %, sąd orzekł, że pozwany jest zobowiązany zwrócić stronie powodowej koszty procesu w tym stosunku w wysokości 938 zł. Na koszty procesu składają się opłata od pozwu 100, koszty zastępstwa procesowego 1 200 zł, opłata skarbową 17 zł łącznie 1317 zł, a 72 % tej kwoty daje 938 zł.